

LUBOŃ- ŻABIKOWO

Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie

W czasie II wojny światowej na terenie dzisiejszego miasta Lubonia utworzono dwa obozy pracy. Pierwszy powstał na granicy Lubonia i Poznania, drugi w Żabikowie przy ul. Kosciuszki. W każdym z tych obozów, w drewnianych barakach, osadzono po ok. 300 więźniów, pochodzących przede wszystkim z gett w Wieluniu, Zduńskiej Woli i Sieradzu.

Niemiecki obóz karno-śledczy przy ul. Niezłomnych został założony w kwietniu 1943 r. Do wiosny 1944 r. funkcjonował równolegle z obozem w Forcie VII w Poznaniu. 27 kwietnia 1944 r., w chwili likwidacji, w obozie w Forcie VII przebywało 750 więźniów. Komendant Reinhold Hans Walter wraz z całą załogą, liczącą od 80 do 100 esesmanów, przeniósł się do Żabikowa. Żabikowski obóz otoczony był podwójnym ogrodzeniem z drutu kolczastego pod wysokim napięciem oraz wieżami strażniczymi i przeznaczony przede wszystkim dla Polaków. Więziono tu również jeńców radzieckich i uciekinierów z robót przymusowych, Niemców – dezertersów z Wehrmachtu, Luksemburczyków, Holendrów, Węgrów, Słowaków, obywateli USA. Oddzielną grupę więźniów stanowią tzw. niedzielnicy, osadzeni w Żabikowie na podstawie pomówień, donosów, zarządzeń administracyjnych. Do 19 stycznia 1945 r. ujęto w ewidencji obozu żabikowskiego nazwiska 21 624 więźniów, w tym ok. 1500 żołnierzy Armii Krajowej i członków innych organizacji niepodległościowych. Rozstrzelano tutaj żołnierzy z Poznańskiego i Pomorskiego Okręgu AK, harcerzy Szarych Szeregów, a także grupę polskich komunistów. Ewakuacja obozu rozpoczęła się w nocy 19 stycznia 1945 r. Pierwszą grupę liczącą ok. 700

więźniów przetransportowano koleją do obozu w Sachsenhausen, dokąd ostatecznie dotarło 408 więźniów. Podczas likwidacji żabikowski obóz podpalono.

LĘCZYCA-KĄTNIK

Strategiczne miejsce w czasie walk o Poznań w 1945 roku. W dniach 21 i 22 stycznia sowieccy żołnierze zbudowali tu przeprawę z bali drewnianych.

Zdobycie zachodniego przyczółka Warty umożliwiło im dalszą działalność ofensywną. Most pod wpływem ciężaru działa samobieżnego SU-76 załamał się, co zmusiło Sowietów do budowy innych dwóch mostów w Luboniu. Prowadzone prace utrudniało lotnictwo niemieckie, prowadząc bombardowania samolotami stacjonującymi na Ławicy. W miejscu dawnych walk postawiono tablicę pamiątkową upamiętniającą również sowiecki atak 23 stycznia 1945 r. na niemiecki pociąg ewakuacyjny, w którym zginęło kilkadziesiąt osób. Zabitych pochowano w zbiorowej mogile. Odkryte szczątki kilkunastu osób ekshumowano w 2003 r. Obecnie tereny te stanowią część Wielkopolskiego Parku Narodowego.

PUSZCZYKOWO

Mogily powstańców Wiosny Ludów z 1848 r.

W roku 1848, pod koniec istnienia Wielkiego Księstwa Poznańskiego, w lasach obecnego Wielkopolskiego Parku Narodowego ukrywali się ostatni Powstańcy Wielkopolscy, którzy nie złożyli broni po podpisaniu ugody w Jarosławcu i przetrwali likwidowanie kolejnych obozów powstańczych przez Prusaków. Ich dowódcą był Franciszek Maciejowski z Wir. Prowadził ukrywający się oddział spod Rogalina do folwarku Pauliny z Działyńskich

Dzieduszyckiej w Wirach. Kosynierom i strzelcom nie udało się uniknąć starcia z pruską konnicą – w walce zginęło kilku kosynierów. Pochowano ich w lesie, a ich broń – kosy przybito do drzew. Miejsce pamięci zorganizowali Powstańcy Wielkopolscy w 1919 r.

JEZIORY

Dawna rezydencja namiestnika Rzeszy w Okręgu Kraju Warty

Obiekt budowany był w latach 1940-1942 pod nadzorem Artura Speera – głównego architekta Hitlera. Przy budowie pracowali Polacy, którzy kierowani byli tutaj przymusowo przez niemiecki urząd pracy.

Okazały pałac, położony malowniczo nad jeziorem Góreckim (ówcześnie Gürkasee, przemianowane na cześć żony Greisera na Mariensee), miał pełnić funkcje reprezentacyjne podczas przyjmowania niemieckich dygnitarzy. Plany przewidywały również budowę podziemnego bunkra przeciwlotniczego, a jego istnienie do dziś owiane jest tajemnicą. Oprócz głównego budynku zaprojektowano także budynki gospodarcze, mieszkania dla żandarmerii, miejsce do tankowania pojazdów oraz przystań nad jeziorem i kort tenisowy w pałacowym parku. Dojazd do rezydencji miała zapewnić droga z płyt betonowych, która istnieje do dziś i jest potocznie nazywana „greiserówką”. Okazała budowla urządzona z przepychem. Luksusowe wnętrza miały być niemiecką wizytówką panowania Greisera. Ciekawostką pozostaje również dwukondygnacyjna piwnica, w części wyłożona marmurem i cegłą klinkierową, w której urządzono salę kinową, trzymano trunki alkoholowe oraz gdzie, według planów, miało znajdować się wejście do bunkra. Obecnie obiekt jest siedzibą Dyrekcji Wielkopolskiego Parku Narodowego.

NADWARCIAŃSKI SZLAK ROWEROWY

„Trasa ta to gratka dla miłośników przyrody. Wystarczy wspomnieć, że szlak ten jest prowadzony w taki sposób, że przez wiele kilometrów trudno spotkać ludzi oraz ich siedziby. Wiele tu natomiast ptactwa oraz innej zwierzyny zamieszkującej podmokłe tereny nadwarciańskich rozlewisk.” Odcinek wschodni rozpoczyna się w Poznańskim Węźle Rowerowym, a kończy przy tamie zbiornika „Jeziorsko”. Rajd prowadzić będzie fragmentem bodaj najbardziej urokliwym – duktami leśnymi wzdłuż rozlewisk Warty, zaczynając od Lubonia, a kończąc w Puszczykowie. Po drodze minimy Rezerwat „Zalewy Nadwarciańskie”.

POWSTANIE WARSZAWSKIE

Dnia 1 sierpnia 1944 r. o godzinie 17.00 wybuchło Powstanie Warszawskie. Niespełna pięć lat po wkroczeniu Wehrmachtu do stolicy, po latach niemieckiego terroru w stolicy o godzinie 17.00 pojawiło się na ulicach Wojsko Polskie – ok. 40 tys. żołnierzy. Broni wystarczyło zaledwie dla co dziesiątego. Do walki przyłączyły się inne organizacje zbrojne w tym narodowe NSZ i komunistyczna AL. Dowództwo nad siłami powstańczymi sprawowali Komendant Główny AK gen. Tadeusz Komorowski ps. „Bór” oraz gen. Antoni Chruściel ps. „Monter”. Do 5 sierpnia powstanie osiągnęło największy zasięg terytorialny. W rękach Powstańców znalazła się większość lewobrzeżnej Warszawy. Niepowodzeniem natomiast zakończyły się próby podtrzymania Powstania na Pradze.

Na wieść o wybuchu walk w Warszawie Hitler w porozumieniu z Himmlerem wydał dwa rozkazy. Pierwszy o zniszczeniu Warszawy i wymordowaniu jej mieszkańców, a drugi o mianowaniu gen. Ericha von dem

Bacha-Zelewskiego dowódcą wojsk mających stłumić powstanie. Walcząca stolica potrzebowała pomocy z zewnątrz. Przybywała ona z baz lotniczych na Wyspach Brytyjskich i we Włoszech. Nad Polskę latali nie tylko Polacy, ale i Brytyjczycy, Amerykanie, Kanadyjczycy, Nowozelandczycy, Australijczycy i piloci z Południowej Afryki. Straty podczas lotów nad Warszawę wyniosły ok. 13% załóg.

Dopiero podjęte przez dowództwo AK pierwsze rozmowy kapitulacyjne we wrześniu skłoniły Stalina do zmiany stanowiska i wydania zgody na zrzuty sowieckie oraz zezwolenia na przelot na sowiecką stronę frontu wielkiej armady amerykańskich bombowców. Nadzieje w Powstańcach wzbudziło zdobycie 15 września prawobrzeżnej Warszawy przez Armię Czerwoną i „Berlingowców”, a także późniejsze desanty po lewej stronie Wisły (najbardziej znany na Czerniakowie, gdzie „Berlingowcy” połączyli się z Powstańcami).

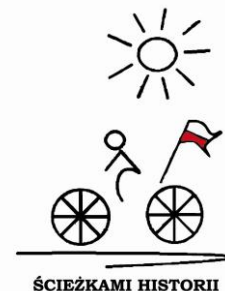
Pod koniec września dowództwo Powstania podjęło kolejne rozmowy kapitulacyjne, które doprowadziły do zakończenia walk w dniu 2 października i wyjścia Powstańców z Warszawy w dniu 5 października. Straty polskich oddziałów bojowych wyniosły ok. 20 tys. zabitych i zaginionych i ok. 10 tys. rannych. Straty Niemców to ok. 15 tys. poległych i zaginionych i ok. 8 tys. rannych, natomiast po polskiej stronie należy dodać olbrzymią liczbę zamordowanych i zabitych cywilów, którą szacuje się na ok. 150-180 tys. Trzeba również zaznaczyć, że Warszawa została doszczętnie zniszczona, pożary i rabunek strawiły nie tylko substancję miejską, ale także ogromną liczbę dzieł sztuki i pomników architektury i kultury.

Opracowano na podstawie:

www.gpswielkopolska.pl/na-rower/31-nadwarciański-szlak-rowerowy-odcinek-wschodni
www.zabikowo.home.pl/historia/wiezienie-policii-bezpieczenstwa-i-wychowaczy-oboz-pracy
www.dobroni.pl/rekonstrukcje,wielkopolski-park-narodowy-mogila-powstancow-z-1848,11802
www.wielkopolskipn.pl

Rajd Rowerowy „Ścieżkami historii”

3 sierpnia 2013 r.
godzina 9.00

ŚCIEŻKAMI HISTORII

ORGANIZATOR:

Instytut Pamięci Narodowej
Oddział w Poznaniu
ul. Rolna 45a
61-487 Poznań
tel. 61 835 69 57

Celem Rajdu jest upamiętnienie osób walczących w Powstaniu Warszawskim oraz pokazanie uczestnikom miejsc pamięci związanych z historią Polski.

TRASA RAJDU:

Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie – Nadwarciański Szlak Rowerowy – Puszczykowo – mogiły powstańców Wiosny Ludów – Jeziory (dawna willa namiestnika Kraju Warty Artura Greisera) – jezioro Jarosławieckie – Luboń.

PARTNERZY:

Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie

Wielkopolski Park Narodowy

PATRONAT MEDIALNY:

Magazyn Rowertour

rowertour